

Intelligent Design / 'God en evolutie gaan goed samen'

door Emiel Hakkenes

Trouw, 2005-05-27

Je kunt heel goed de evolutietheorie bevestigen en tegelijkertijd geloven dat God de aarde geschapen heeft, zegt professor Cees Dekker, die zich een 'theïstische evolutionist' noemt. 'Toeval is geen toereikende verklaring voor de biodiversiteit op aarde", zegt nanotechnoloog Cees Dekker. De topwetenschapper spreekt in een zaaltje van de Jacobikerk in Utrecht. Voor een gehoor van voornamelijk studenten geeft hij geroutineerd een powerpointpresentatie over geloof en wetenschap. Kern van Dekkers boodschap: je kunt heel goed een weldenkend mens zijn en toch geloven dat God de aarde heeft geschapen.

Dat laatste staat dezer dagen weer ter discussie, sinds minister Van der Hoeven aangaf dat ze een debat wil voeren over het leven op aarde als intelligent design. Een van de mensen met wie de minister daarover zou willen spreken is Dekker.

De afspraak voor een discussie-avond met Dekker in Utrecht stond al een half jaar. Maar dankzij de minister van onderwijs staat de christelijke natuurwetenschapper opeens 'nogal tegen wil en dank' in het middelpunt van de belangstelling. Want hoe kan het toch dat een intellectueel in het sprookje van de schepping gelooft?

„Schepping en evolutie sluiten elkaar niet uit", zegt Dekker. Maar de wereldbeelden van de verstokte aanhangers van beide visies conflicteren wel. Is de mens nu geschapen naar Gods beeld of een schitterend ongeluk en dus een wegwerpproduct?

Dekker rekent zich tot de 'theïstische evolutionisten': „God is de schepper van het leven en de evolutie toont ons hoe hij dat gedaan heeft." Daarin onderscheidt Dekker zich van de creationisten die Genesis 1 letterlijk lezen, maar ook van de 'materiële evolutionisten' die alles op toeval baseren. Een spontane oerknal is voor die laatsten het begin van onze aarde. Dekker ontkent die oerknal niet, maar ziet in de explosie van energie en deeltjes God die zegt: 'er moet licht zijn'. Dekker: „Deze theïstische visie geeft een rationeel en bevredigend perspectief."

Dat perspectief is geen belemmering in zijn wetenschappelijke werk, antwoordt Dekker op een vraag uit de zaal. „In mijn onderzoeksobjecten zie ik de glorie van God, maar in mijn werkwijze verschil ik geen haar van atheïstische collega's." De 'gelovige' Cees Dekker conflicteert niet met de 'wetenschapper' Cees Dekker. Net zo min als 'vader' Dekker botst met 'contrabasspeler' Dekker.

„Je kunt niet logisch aantonen dat geloof in God onzin is", meent Dekker. En: „De kans dat de eiwitten die de basis van alle leven vormen spontaan in de juiste noodzakelijke volgorde zijn geraakt is even groot als de kans dat een volkomen willekeurige reeks letters een leesbare zin geeft: nul."

De wetenschapper is grootmoedig genoeg om toe te geven dat hij ook niet alles weet. Hoe het kan dat mensen dingen kunnen die dieren niet kunnen, zoals hun eigen bestaan overdenken? „Geen idee”, zegt Dekker. En als God de schepper is, wie heeft God dan geschapen? „Dat gaat mij boven de pet. Maar de Bijbel zegt dat God er altijd is geweest, hij gaat tijd en ruimte te boven, want die heeft hij zelf gemaakt. Misschien dat ik het Hem eens kan vragen als ik voor Hem sta.”

Hoe kan het toch, vraagt een vrouw in de zaal, dat de discussie over schepping of evolutie steeds weer opblaait? „Elke generatie moet er opnieuw over nadenken”, vindt Dekker. „Er is sterke weerzin tegen het idee van een ontwerp in de natuur. Het raakt nogal een gevoelige snaar. Mensen hun levensbeschouwing komt ter discussie te staan.”

Is het wel verstandig, wil iemand anders weten, om op scholen het ontstaan van de wereld te behandelen - moet je leerlingen opzadelen met een levensbeschouwing? „Ik weet het niet”, zegt Dekker. „Want ik weet niet precies wat er in schoolboekjes staat. De opvatting van intelligent design is nog prematuur. Laten we daar eerst maar een academische discussie over voeren.”

Voormalig rector magnificus Drent van de Vrije Universiteit in Amsterdam vindt dat wetenschap en geloof strikt van elkaar gescheiden moeten blijven. Anders ontstaan er grote problemen met fundamentalistische creationisten. „Jammer”, noemt Dekker die opvatting. „Zeker van iemand met een theïstische visie.” (Drent is lid van de Protestantse kerk in Nederland, red.) „Ik ben geen creationist”, benadrukt Dekker nog maar eens. „Genesis is geen natuurkundeboek, wel een belangrijke openbaring.”

De nanotechnoloog wil best met minister Van der Hoeven van gedachten wisselen, zegt hij. „Een debat kan het inzicht opleveren dat je een weldenkend mens kunt zijn als je gelooft in de schepping. Dat is belangrijk voor jonge mensen die denken dat ze tijdens hun studie noodgedwongen atheïst moeten worden, omdat ze anders niet serieus genomen zullen worden.”

Reactie Luuc Christiaanse in de dialoog 'God en evolutie gaan goed samen' d.d. 28 mei 2005

Wanneer stijgt het gemeenschappelijk denken nu eens eindelijk uit boven het dualistisch denken?

Ik ben blij met het artikel van Emiel Hakkenes.

Ik zou Evolutie graag ook met een Hoofdletter schrijven, 'God en Evolutie' dus.

Als discussie, die immer gedoemd is tot halsstarrig posities innemen, zich via de dialoog kan ontwikkelen tot de trioloog, zou dat een goed begin zijn. En wat is dit nieuwe woord "trioloog"?

Een trioloog is een manier van waarnemen, waarbij de waarnemer beseft dat hij en de anderen die hem waarnemen en het waar-genomene, allemaal, op een hoger niveau, één en de zelfde zijn.

Het niveau-denken dient dan wel uit te stijgen boven de regulier-wetenschappelijke tijd-ruimtebeleving. Tijd voor een nieuw wetenschappelijk paradigma ("wetenschappelijk denkmodel")? Kwantummechanica en de Wiskunde zijn daar al ver in. Alleen deze nieuwe Kennis en Waarnemingen dienen nog te worden geïntegreerd in het beperkte bewustzijn van de mens, die geneigd is tot polariseren..

Net zoals de houtmolecuul in een stoel geen besef heeft, dat hij, en de andere houtmoleculen samen, het hout vormen, van waaruit de stoel is vervaardigd en al helemaal niet beseft dat de zich totaal anders presenterende ijzermoleculen samen de meerdere schroeven in de stoel vertegenwoordigen, zo stel ik me voor dat wij mensen als nietige individuutjes, tezamen de Mensheid vertegenwoordigen. Wij beseffen niet dat, bezien vanuit de schaal van een zich vierdimensionaal bewust ervarend Wezen, de mensheid misschien slechts gezien wordt als een gebruiksvoorwerp, zoals wij kijken naar de stoel. De zich nog steeds voltrekkende schepping perfectioneert zich door vallen en opstaan middels het evolutieproces. Is dat zo'n gek idee?

Ouspenski had hierop in de eerste helft van de vorige eeuw al een bijzondere kijk en vond een derde punt van waaruit de Evolutietheorie en de visie van de creationisten als gelijkwaardig beschouwd kunnen worden. Hij noemde dit de 'wet van drie' die hij evenals de 'wet van zeven' integreerde in zijn natuurfilosofische oeuvre.

Vanuit dit derde punt bezien hoeven beide elkaar zeker niet uit te sluiten. Het is allemaal een kwestie van schaal. Een vlinder komt voort uit een rups nadat hij zich heeft ingepopt, zonder ooit te beseffen dat dat zo gegaan zou kunnen zijn. En een rups heeft geen enkel besef van een het bestaan van vlinders. Als in de Bijbel geschreven staat dat God de aarde in zeven dagen schiep en als we ervan uit mogen gaan dat God die tekst zelf heeft doorgegeven aan zijn schrijvers, dan is het een interessante gedachte om eens te bezien wat die 'Zeven Dagen' in Zijn Beleven, buiten onze beperkte schaal van denken in tijd, zouden inhouden. De Zevende dag is misschien nog maar net begonnen. Een dag voor de vierdimensionale God is misschien wel duizenden eeuwen lang, in onze tijdsbeleving. God kunnen we net zo min waarnemen als de platlander van Einstein ons als driedimensionaal wezen kan waarnemen, Misschien is God zelf wel één van de instrumenten of voorwerpen van een zich Vijfdimensionaal ervarend Wezen. En misschien zijn wij Zelf wel dat vijfdimensionale Wezen of een onderdeel daarvan, zonder het ons bewust te zijn. In de wiskunde spreekt men al van een 28 dimensionaal Heelal. Maar om dat te ervaren? Daar zijn we nog lang niet aan toe. Laten alle wetenschappers samen, eerst vrij van dogma's eens onderzoeken of bovenstaande gedachtespinsels hout snijden. En misschien kan Premier Balkenende een potje vinden om deze interessante uitdaging aan te gaan. Een werkelijk Objectief Onderzoek met gebruikmaking van alle Zintuigen, alle huidige Kennis verenigd, binnen een Vol-ledig Bewustzijn. Dan komen er vast mooie Tijden. Ik voorspel dat we die Tijden heel anders zullen Beleven.

Luuc Christiaanse
28 mei 2005